ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PEDRO CRUZ VILLALÓN
της 2ας Ιουλίου 2015 [1]

Υπόθεση C-163/14

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά
Βασιλείου του Βελγίου

(προσφυγή της Επιτροπής λόγω παραβάσεως του Βασιλείου του Βελγίου)

«Παράβαση κράτους μέλους — Πρωτόκολλο (αριθ. 7) περί προνομίων και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 3 — Φορολογική ασυλία της Ένωσης — Απαλλαγή — Περιφερειακές εισφορές αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας — Έννοια της ανταποδόσεως για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας — Έννοια των φόρων — Έννοια των έμμεσων φόρων — Υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας»

1. Στην κρινόμενη υπόθεση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άσκησε προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου, βάσει του άρθρου 258, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ζητώντας να διαπιστωθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου, αρνούμενο να απαλλάξει τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης που εδρεύουν στις Βρυξέλλες από τις εισφορές για τη χρηματοδότηση αποστολών τις οποίες το Βασίλειο του Βελγίου χαρακτηρίζει ως αποστολές δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου (αριθ. 7) περί προνομίων και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: πρωτόκολλο).

2. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 343 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο «[η] Ένωση απολαύει, στην επικράτεια των κρατών μελών, των αναγκαίων προνομίων και ασυλιών για την εκπλήρωση της αποστολής της», το πρωτόκολλο προβλέπει ότι η Ένωση απολαύει φορολογικής ασυλίας. Αυτό οφείλεται στη δραστηριότητα δημόσιας υπηρεσίας που ασκεί η Ένωση, η οποία είναι κατ' αρχήν μη κερδοσκοπική και για τον λόγο αυτόν δεν φορολογείται [2], καθώς και στην ανάγκη να εξασφαλιστεί η ανεξαρτησία της Ένωσης έναντι των κρατών μελών και στην αρχή της ισότητας μεταξύ των κρατών μελών, η οποία απαγορεύει να αντλεί οικονομικό όφελος ένα κράτος μέλος από την παρουσία των εν λόγω οργάνων και οργανισμών στο έδαφός του [3].

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Mégret J., Waelbroeck M., Louis J.-V., Vignes D. και Dewost J.-L., *Le droit de la Communauté économique européenne. Commentaire du traité et des textes pris pour son application*, τόμος 15, *Dispositions générales et finales*, Éditions de l'Université de Bruxelles, 1987, «Άρθρο 218», σημείο 8.

3 — Απόφαση AGF Belgium (C-191/94, EU:C:1996:144, σκέψη 19) και προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Chr. Stix-Hackl στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου (C-437/04, EU:C:2006:434, σημείο 41).

3. Με την κρινόμενη υπόθεση, το Δικαστήριο θα μπορέσει να διευκρινίσει το πεδίο εφαρμογής και τις προϋποθέσεις της φορολογικής ασυλίας της Ένωσης, για την οποία έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα τρεις μόνον αποφάσεις[4].

Ι – Το νομικό πλαίσιο

Α — *Το δίκαιο της Ένωσης*

4. Η φορολογική ασυλία της Ένωσης προβλέπεται από το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου.

5. Το άρθρο αυτό προβλέπει τα εξής:

«Η Ένωση, τα στοιχεία ενεργητικού της, τα έσοδα και λοιπά περιουσιακά της στοιχεία απαλλάσσονται όλων των αμέσων φόρων.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, όταν τους είναι δυνατό, για την έκπτωση ή επιστροφή του ποσού των εμμέσων φόρων και των τελών επί των πωλήσεων που περιλαμβάνονται στην τιμή των κινητών ή ακινήτων περιουσιακών στοιχείων, όταν η Ένωση πραγματοποιεί για υπηρεσιακή χρήση σημαντικές αγορές των οποίων η τιμή περιλαμβάνει φόρους και τέλη αυτής της φύσεως. Εντούτοις, η εφαρμογή των διατάξεων αυτών δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της Ένωσης.

Δεν παρέχονται απαλλαγές όσον αφορά τους φόρους, τέλη και δικαιώματα που επιβάλλονται ως ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας».

Β — *Το βελγικό δίκαιο*

1. Η χρηματοδότηση αποστολών δημόσιας υπηρεσίας στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

6. Η υπουργική απόφαση της 19ης Ιουλίου 2001 περί οργανώσεως της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Περιφέρεια Βρυξελλών[5] (στο εξής: υπουργική απόφαση για την ηλεκτρική ενέργεια) προβλέπει την εκτέλεση αποστολών δημόσιας υπηρεσίας. Οι αποστολές αυτές χρηματοδοτούνται από επιβάρυνση που καταβάλλεται από τον προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας.

7. Το άρθρο 24 της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης[6], ορίζει τα εξής:

«§ 1. Ο διαχειριστής του δικτύου διανομής και οι προμηθευτές υπέχουν, κατά περίπτωση, τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που καθορίζονται στα σημεία 1 και 2 κατωτέρω:

1° Διάθεση αδιαλείπτως ελάχιστης παροχής ηλεκτρικής ενέργειας για οικιακή κατανάλωση, υπό τους όρους που καθορίζονται στο κεφάλαιο IV bis·

4 — Αποφάσεις AGF Belgium (C-191/94, EU:C:1996:144), Ευρωπαϊκή Κοινότητα (C-199/05, EU:C:2006:678), και Επιτροπή κατά Βελγίου (C-437/04, EU:C:2007:178). Η απόφαση ΕΚΤ κατά Γερμανίας (C-220/03, EU:C:2005:748) αφορά τη συμφωνία περί της έδρας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που συνήφθη μεταξύ της Γερμανικής Κυβερνήσεως και του εν λόγω θεσμικού οργάνου. Η διάταξη Ufficio imposte consumo κατά Επιτροπής (2/68-IMM, EU:C:1968:50) αφορά κατά κύριο λόγο τη συμφωνία μεταξύ της Ιταλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής για την ίδρυση κοινού κέντρου πυρηνικών ερευνών.

5 — *Moniteur Belge* της 17ης Νοεμβρίου 2001, σ. 39135.

6 — Ήτοι στις 27 Φεβρουαρίου 2012 (βλ. σημείο 25 των παρουσών προτάσεων).

2° Παροχή ηλεκτρικής ενέργειας με ειδικό κοινωνικό τιμολόγιο στα πρόσωπα και υπό τους όρους που καθορίζονται από την ομοσπονδιακή νομοθεσία και στο κεφάλαιο IV bis·

§ 2. Το Ινστιτούτο [των Βρυξελλών για τη διαχείριση του περιβάλλοντος] αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που αφορούν την προώθηση της ορθολογικής χρήσεως της ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ενημερώσεως, επιδείξεων και διαθέσεως εξοπλισμού, υπηρεσιών και οικονομικής βοήθειας προς τους τελικούς πελάτες […].»

8. Το άρθρο 24bis της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης, προβλέπει τα εξής:

«Ο διαχειριστής του δικτύου διανομής αναλαμβάνει επίσης τις ακόλουθες αποστολές δημόσιας υπηρεσίας:

1° την ανάκτηση της παραγόμενης πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας που δεν αυτοκαταναλώνεται ούτε παρέχεται σε τρίτους, εντός των ορίων των ίδιων αναγκών του·

2° αποκλειστική αποστολή σχετική με την κατασκευή, τη συντήρηση και την ανανέωση των εγκαταστάσεων δημόσιου φωτισμού του οδικού δικτύου και των κοινόχρηστων χώρων πρασίνου […], καθώς και την τροφοδότηση των εγκαταστάσεων αυτών με ηλεκτρική ενέργεια […]·

3° τον ρόλο του ύστατου προμηθευτή και την οργάνωση υπηρεσίας παρακολουθήσεως των πελατών που του μεταβιβάζονται στο πλαίσιο αυτού του ρόλου·

4° την ενημέρωση των οικιακών και επαγγελματικών πελατών που είναι συνδεδεμένοι σε χαμηλή τάση για τις τιμές και τους όρους συνδέσεως και παροχής […].»

9. Με το άρθρο 26 της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια θεσπίζεται επιβάρυνση για τη χρηματοδότηση της ασκήσεως των αποστολών δημόσιας υπηρεσίας των άρθρων 24 και 24 bis (στο εξής: περιφερειακή εισφορά ηλεκτρικής ενέργειας). Το εν λόγω άρθρο 26 όπως ίσχυε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης, ορίζει τα εξής:

«§ 1. Η κατοχή άδειας παροχής εκδοθείσας βάσει του άρθρου 21 [7] γεννά δικαίωμα εισπράξεως μηνιαίου τέλους από το φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπέρ του οποίου εκδίδεται η άδεια, στο εξής αποκαλούμενο οφειλέτης.

§ 2. Το τέλος οφείλεται την 1η ημέρα κάθε μήνα και είναι καταβλητέο τη 15η ημέρα του επόμενου μήνα.

Ο οφειλέτης απαλλάσσεται από το τέλος όσον αφορά την ισχύ που θέτει στη διάθεση των πελατών για το δίκτυο μεταφορών μέσω σιδηροδρόμου, τραμ ή υπόγειου σιδηροδρόμου.

§ 3. Το τέλος υπολογίζεται επί τη βάσει της ισχύος που θέτει ο οφειλέτης στη διάθεση των επιλέξιμων τελικών πελατών, μέσω δικτύων, συνδέσεων και άμεσων γραμμών έως 70 kV, σε περιοχές καταναλώσεως ευρισκόμενες στην Περιφέρεια Βρυξελλών. […]

7 — Σύμφωνα με το άρθρο 21 της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης, «οι προμηθευτές διαθέτουν άδεια παροχής χορηγούμενη από την κυβέρνηση για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέξιμους πελάτες σε χώρο καταναλώσεως ευρισκόμενο στην Περιφέρεια Βρυξελλών […]».

§ 7. Το προϊόν του τέλους καταβάλλεται στα Ταμεία τα οποία αναφέρονται στα σημεία 15 και 16, αντιστοίχως, του άρθρου 2 της υπουργικής αποφάσεως της 12ης Δεκεμβρίου 1991 περί των πόρων του προϋπολογισμού [...] [8].

§ 8. Το τέλος οφείλεται από τον Ιανουάριο 2004.»

10. Με το άρθρο 26, παράγραφος 4, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια καθορίζεται η κλίμακα της περιφερειακής εισφοράς ηλεκτρικής ενέργειας: σε κάθε κλιμάκιο διατιθέμενης ισχύος αντιστοιχεί ένα ποσό σε ευρώ.

11. Μέχρι την τροποποίησή του το 2011 [9], το άρθρο 26 της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια περιλάμβανε παράγραφο 9 σύμφωνα με την οποία «τα έξοδα που συνδέονται με τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας του άρθρου 24 και υπερβαίνουν το ποσό των τελών που εισπράττονται δυνάμει του παρόντος άρθρου βαρύνουν τον διαχειριστή του δικτύου διανομής, υπό μορφή εξόδων εκμεταλλεύσεως. Η μετακύλιση των εξόδων αυτών στα τιμολόγια διέπεται από την ομοσπονδιακή νομοθεσία».

2. Η χρηματοδότηση των αποστολών δημόσιας υπηρεσίας στην αγορά αερίου

12. Η υπουργική απόφαση της 1ης Απριλίου 2004 περί οργανώσεως της αγοράς αερίου στην Περιφέρεια Βρυξελλών όσον αφορά τα τέλη οδικού δικτύου στον τομέα του αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας και περί τροποποιήσεως της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια [10] (στο εξής: υπουργική απόφαση για το αέριο) προβλέπει, όπως και η υπουργική απόφαση για την ηλεκτρική ενέργεια, την εκτέλεση αποστολών δημόσιας υπηρεσίας. Οι αποστολές αυτές χρηματοδοτούνται από επιβάρυνση της οποίας οφειλέτης είναι ο διαχειριστής του δικτύου διανομής αερίου και στη συνέχεια ο προμηθευτής αερίου.

13. Το άρθρο 18 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης, ορίζει τα εξής:

«Ο διαχειριστής του δικτύου διανομής και οι προμηθευτές υπέχουν, κατά περίπτωση, τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που καθορίζονται στα σημεία 1 έως 3 κατωτέρω:

1° Διάθεση αδιαλείπτως ελάχιστης παροχής αερίου για οικιακή κατανάλωση, υπό τους όρους που καθορίζονται στο κεφάλαιο V bis·

2° Παροχή αερίου με ειδικό κοινωνικό τιμολόγιο στα πρόσωπα και υπό τους όρους που καθορίζονται από την ομοσπονδιακή νομοθεσία και στο κεφάλαιο V bis·

3° Δωρεάν υπηρεσία προλήψεως κινδύνων από τη χρήση φυσικού αερίου προς τα νοικοκυριά που υποβάλλουν σχετικό αίτημα [...].»

8 — Τα Ταμεία που αναφέρονται στα σημεία 15 και 16 του άρθρου 2 της υπουργικής αποφάσεως της 12ης Δεκεμβρίου 1991 περί των πόρων του προϋπολογισμού (*Moniteur belge* της 26ης Φεβρουαρίου 1992, σ. 4066) είναι το ειδικό Ταμείο ενεργειακής καθοδηγήσεως και το Ταμείο για την πολιτική ενέργειας.

9 — Με την υπουργική απόφαση της 20ής Ιουλίου 2011 για την τροποποίηση της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια και της υπουργικής αποφάσεως της 12ης Δεκεμβρίου 1991 περί των πόρων του προϋπολογισμού (*Moniteur Belge* της 10ης Αυγούστου 2011, σ. 45558), καταργήθηκε το άρθρο 26, παράγραφος 9, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια.

10 — *Moniteur belge* της 26ης Απριλίου 2004, σ. 34281.

14. Το 2006[11] προστέθηκε στην υπουργική απόφαση για το αέριο νέο άρθρο 18 bis, το οποίο, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης, ορίζει τα εξής:

«§ 1. Ο διαχειριστής του δικτύου αναλαμβάνει επίσης τις ακόλουθες αποστολές δημόσιας υπηρεσίας:

1° την οργάνωση υπηρεσίας παρακολουθήσεως των σχέσεων με τους καταναλωτές και παροχής πληροφοριών σχετικά με τις τιμές και τους όρους συνδέσεως προς τους οικιακούς πελάτες […].»

15. Με το άρθρο 20 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο θεσπίζεται επιβάρυνση για τη χρηματοδότηση της ασκήσεως των αποστολών δημόσιας υπηρεσίας των άρθρων 18 και 18 bis (στο εξής: περιφερειακή εισφορά αερίου). Για λόγους διευκολύνσεως, η περιφερειακή εισφορά ηλεκτρικής ενέργειας και η περιφερειακή εισφορά αερίου θα αναφέρονται στη συνέχεια από κοινού ως «περιφερειακές εισφορές».

16. Κατά το άρθρο 20 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο[12], «τα έξοδα που συνδέονται με τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας των άρθρων 18 και 18 bis βαρύνουν τον διαχειριστή του δικτύου διανομής, υπό μορφή εξόδων εκμεταλλεύσεως. Η μετακύλιση των εξόδων αυτών στα τιμολόγια διέπεται από την ομοσπονδιακή νομοθεσία».

17. Το 2011, το άρθρο 20 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο καταργήθηκε και θεσπίστηκε νέο άρθρο 20 septiesdecies[13]. Το άρθρο 20 septiesdecies ορίζει τα εξής:

«§ 1. Η κατοχή άδειας παροχής εκδοθείσας βάσει του άρθρου 15 [[14]] γεννά δικαίωμα εισπράξεως μηνιαίου τέλους από το φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπέρ του οποίου εκδίδεται η άδεια, στο εξής αποκαλούμενο οφειλέτης.

§ 2. Το τέλος οφείλεται την 1η ημέρα κάθε μήνα και είναι καταβλητέο τη 15η ημέρα του επόμενου μήνα.

§ 3. Επιφυλασσομένης της παραγράφου 2, το τέλος υπολογίζεται επί τη βάσει του διαμετρήματος των μετρητών που εκμεταλλεύεται ο διαχειριστής του δικτύου, σε περιοχές καταναλώσεως ευρισκόμενες στην Περιφέρεια Βρυξελλών, στις εγκαταστάσεις των τελικών πελατών. Το διαμέτρημα του μετρητή προσδιορίζεται από τη μέγιστη παροχή αερίου σε κυβικά μέτρα ανά ώρα για την οποία έχει σχεδιαστεί ο μετρητής […].

[…]

§ 7. Το προϊόν του τέλους καταβάλλεται στα ταμεία που αναφέρονται στα σημεία 15 και 16, αντιστοίχως, του άρθρου 2 της υπουργικής αποφάσεως της 12ης Δεκεμβρίου 1991 περί των πόρων του προϋπολογισμού […]·

§ 8. Το τέλος οφείλεται από τον Ιανουάριο 2012.»

11 — Το εν λόγω άρθρο 18 bis προστέθηκε στην υπουργική απόφαση για το αέριο με την υπουργική απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2006 για την τροποποίηση των υπουργικών αποφάσεων της 19ης Ιουλίου 2001 και της 1ης Απριλίου 2004 περί της οργανώσεως της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου στην Περιφέρεια Βρυξελλών και την κατάργηση της υπουργικής αποφάσεως της 11ης Ιουλίου 1991 περί του δικαιώματος ελάχιστης παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και της υπουργικής αποφάσεως της 11ης Μαρτίου 1999 περί της λήψεως μέτρων προλήψεως των διακοπών αερίου οικιακής χρήσεως (*Moniteur belge* της 9ης Ιανουαρίου 2007, σ. 537).

12 — Όπως τροποποιήθηκε με την υπουργική απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2006 που παρατίθεται στην προηγούμενη υποσημείωση.

13 — Με την υπουργική απόφαση της 20ής Ιουλίου 2011 για την τροποποίηση της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο (*Moniteur Belge* της 10ης Αυγούστου 2011, σ. 45586).

14 — Σύμφωνα με το άρθρο 15 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο, «οι προμηθευτές διαθέτουν άδεια προμήθειας για τον εφοδιασμό με αέριο των επιλέξιμων πελατών σε περιοχή καταναλώσεως ευρισκόμενη στην Περιφέρεια Βρυξελλών […]».

18. Το άρθρο 20 septiesdecies, παράγραφος 4, της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο καθορίζει κλίμακα για την περιφερειακή εισφορά αερίου, παρόμοια με την κλίμακα που προβλέπεται στο άρθρο 26, παράγραφος 4, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια.

II – Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

19. Η Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, που εδρεύουν στις Βρυξέλλες, προμηθεύονταν, μέχρι τις 31 Ιουλίου 2009, ηλεκτρική ενέργεια και αέριο από την εταιρεία Electrabel. Η σύμβαση που είχε συναφθεί με την Electrabel (στο εξής: σύμβαση Electrabel) προέβλεπε ότι το ποσό των περιφερειακών εισφορών, οφειλέτις των οποίων ήταν η Electrabel δυνάμει του άρθρου 26 της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια και των άρθρων 20, και στη συνέχεια 20 septiesdecies, της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο, βάρυνε την Ένωση. Η Ένωση έπρεπε να καταβάλλει τις περιφερειακές εισφορές στην Electrabel, η οποία τις κατέβαλλε στη συνέχεια στις αρχές της Περιφέρειας Βρυξελλών.

20. Τον Ιούλιο 2005, η Επιτροπή, κρίνοντας ότι απαλλάσσεται από τις περιφερειακές εισφορές δυνάμει του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, έπαυσε να τις καταβάλλει στην Electrabel. Παράλληλα, ζήτησε από τις αρχές της Περιφέρειας Βρυξελλών, ατύπως, να την απαλλάξουν από την καταβολή των περιφερειακών εισφορών.

21. Επειδή οι εν λόγω άτυπες επαφές αποδείχθηκαν άκαρπες, η Επιτροπή απέστειλε στο Βασίλειο του Βελγίου, στις 27 Ιουνίου 2008, έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο του προσήπτε παράβαση του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, λόγω της εφαρμογής στα θεσμικά όργανα της Ένωσης του άρθρου 26 της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια και του άρθρου 20 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο. Το Βασίλειο του Βελγίου υπέβαλε τις παρατηρήσεις του σχετικά με το πρώτο έγγραφο οχλήσεως με επιστολή της 9ης Σεπτεμβρίου 2008 που λήφθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2008.

22. Στις 15 Απριλίου 2009 η Επιτροπή απέστειλε στο Βασίλειο του Βελγίου δεύτερο έγγραφο οχλήσεως, το οποίο αντικατέστησε το πρώτο, λόγω παραβάσεως του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Το δεύτερο έγγραφο οχλήσεως είναι ουσιαστικά ταυτόσημο με το πρώτο, εκτός από το ότι η Επιτροπή φαίνεται να θεωρεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του από το 2001 και όχι, όπως αναφέρεται στο πρώτο έγγραφο οχλήσεως, από το 2004 [15].

23. Στις 22 Απριλίου 2011 η Επιτροπή άσκησε προσφυγή ενώπιον του Tribunal de première instance των Βρυξελλών κατά του βελγικού κράτους, της Περιφέρειας Βρυξελλών, της Electrabel και της Sibelga, διαχειρίστριας του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου στην Περιφέρεια Βρυξελλών, ζητώντας την επιστροφή των περιφερειακών εισφορών που κατέβαλε από την 1η Ιουλίου 2004 έως την 31η Δεκεμβρίου 2008 [16], ήτοι ποσό 4 036 170,88 ευρώ, επιφυλασσόμενη να ζητήσει τα ποσά που αντιστοιχούν σε μεταγενέστερες περιόδους [17].

24. Μετά τη λήξη της συμβάσεως Electrabel, τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης συνήψαν σύμβαση με άλλον προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου, την εταιρεία Luminus (στο εξής: σύμβαση Luminus). Αντιθέτως προς τη σύμβαση Electrabel, η σύμβαση Luminus δεν προβλέπει καταβολή περιφερειακών εισφορών από τα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης. Εντούτοις,

15 — Πράγματι, στο δεύτερο έγγραφο οχλήσεως γίνεται αναφορά σε επιστολή με την οποία η Επιτροπή ζητεί από τις αρχές της Περιφέρειας Βρυξελλών την επιστροφή των περιφερειακών εισφορών «από τη θέσπισή τους, το 2001». Επισημαίνω, εντούτοις, ότι η Επιτροπή κλείνει το δεύτερο έγγραφο οχλήσεώς της (όπως και το πρώτο έγγραφο οχλήσεως, την αιτιολογημένη γνώμη και την προσφυγή) με τη διαπίστωση ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου παραλείποντας να απαλλάξει την Ένωση «από τις εισφορές που επιβάλλει το άρθρο 26 της [υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια], καθώς και το άρθρο 20 της [υπουργικής αποφάσεως για το αέριο]». Όμως, σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 8, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια, «το τέλος οφείλεται από τον Ιανουάριο 2004», ενώ η υπουργική απόφαση για το αέριο εκδόθηκε το 2004.

16 — Τον Σεπτέμβριο 2008 η Επιτροπή άρχισε να καταβάλλει και πάλι περιφερειακές εισφορές στην Electrabel και της εξόφλησε το ποσό των περιφερειακών εισφορών που οφείλονταν από τον Ιούλιο 2005.

17 — Η υπόθεση εκκρεμεί και επρόκειτο να συζητηθεί στις 21 Μαΐου 2015.

με τρεις επιστολές της 13ης Μαΐου 2011, της 21ης Οκτωβρίου 2011 και της 2ας Ιουλίου 2013, η Luminus όχλησε την Ένωση για την απόδοση των περιφερειακών εισφορών που κατέβαλε και οι οποίες ανέρχονταν σε 2 235 404,51 ευρώ μέχρι τις 14 Αυγούστου 2014, δηλώνοντας ότι μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, η Ένωση θα καθίστατο υπερήμερη ως προς την εξόφληση του εν λόγω ποσού [18].

25. Με αιτιολογημένη γνώμη της 27ης Φεβρουαρίου 2012, η Επιτροπή δήλωσε στο Βασίλειο του Βελγίου ότι, παραλείποντας να χορηγήσει στα θεσμικά όργανα της Ένωσης απαλλαγή από τις περιφερειακές εισφορές τις οποίες προβλέπει το άρθρο 26 της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια και το άρθρο 20 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο, παρέβη το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Με επιστολή της 23ης Απριλίου 2012, το Βασίλειο του Βελγίου υπέβαλε τις παρατηρήσεις του σχετικά με την αιτιολογημένη γνώμη.

26. Μη θεωρώντας πειστικά τα επιχειρήματα του Βασιλείου του Βελγίου, το οποίο δεν μετέβαλε τη θέση του, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

III – Η προσφυγή της Επιτροπής

27. Η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο του Βελγίου ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, παραλείποντας να χορηγήσει στα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης απαλλαγή από τις περιφερειακές εισφορές τις οποίες προβλέπει το άρθρο 26 της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια και το άρθρο 20 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο και αρνούμενο να επιτρέψει την επιστροφή των εισφορών αυτών από την Περιφέρεια Βρυξελλών.

28. Η Επιτροπή φρονεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις τις οποίες προβλέπει το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου για την απαλλαγή από τους έμμεσους φόρους: η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου συνιστά σημαντική αγορά που πραγματοποιείται από την Ένωση για υπηρεσιακή χρήση.

29. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα κριθέντα στην απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (C-437/04, EU:C:2007:178), με την οποία το Δικαστήριο είχε απορρίψει την ασυλία, λόγω του ότι οφειλέτις του επίδικου φόρου δεν ήταν η Ένωση, αλλά ο αντισυμβαλλόμενός της, δεν μπορούν να ισχύσουν και στην παρούσα υπόθεση. Πράγματι, η απόφαση εκείνη αφορούσε άμεσο φόρο, ενώ οι περιφερειακές εισφορές αποτελούν έμμεσο φόρο. Κατά την Επιτροπή, μολονότι η Ένωση δεν είναι οφειλέτις των περιφερειακών εισφορών, στην πράξη αυτές πάντοτε μετακυλίονται στην Ένωση, λόγω του χαρακτήρα τους ως έμμεσων φόρων και της βουλήσεως του Βέλγου νομοθέτη.

30. Όσον αφορά το άρθρο 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, σύμφωνα με το οποίο δεν παρέχονται απαλλαγές όσον αφορά τους φόρους που επιβάλλονται «ως ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας», η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν είναι εφαρμοστέο στην κρινόμενη υπόθεση. Αφενός, οι δημόσιες υπηρεσίες που παρέχονται, ή που είναι δυνατόν να παρασχεθούν, στην Ένωση, δεν την αφορούν ειδικά, όπως απαιτεί η νομολογία του Δικαστηρίου. Αφετέρου, δεν υφίσταται άμεση σχέση αναλογίας μεταξύ του πραγματικού κόστους της υπηρεσίας και του ύψους των περιφερειακών εισφορών, όπως απαιτεί η νομολογία.

31. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να καταδικάσει το Βασίλειο του Βελγίου λόγω παραβάσεως των υποχρεώσεων που υπέχει δυνάμει του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Ζητεί επίσης να καταδικαστεί το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

18 — Δεν γνωρίζω αν η Ένωση συμμορφώθηκε και, αν όχι, κατά πόσον η Luminus άσκησε αγωγή εναντίον της, όπως είχε απειλήσει.

IV – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

32. Με το υπόμνημα αντικρούσεώς του, το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης δεν μπορούν να απαλλαγούν από τις περιφερειακές εισφορές βάσει του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Υπογραμμίζει ότι τα κριθέντα από το Δικαστήριο στην απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (C-437/04, EU:C:2007:178) πρέπει να ισχύσουν και στην παρούσα υπόθεση, διότι η Ένωση δεν είναι οφειλέτις των περιφερειακών εισφορών, ενώ οι υπουργικές αποφάσεις για την ηλεκτρική ενέργεια και για το αέριο δεν επιβάλλουν στον οφειλέτη να τις μετακυλίσει στον τελικό πελάτη και συνεπώς η εν προκειμένω μετακύλιση στην Ένωση αποτελεί αποκλειστικώς όρο της συμβάσεως. Επικουρικώς, αν το Δικαστήριο κρίνει ότι το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου είναι εφαρμοστέο στις περιφερειακές εισφορές, το Βασίλειο του Βελγίου φρονεί ότι η απαλλαγή δεν πρέπει να γίνει δεκτή δυνάμει του τρίτου εδαφίου της εν λόγω διατάξεως. Το Βασίλειο του Βελγίου ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

33. Με το υπόμνημα απαντήσεώς της, η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι ο προμηθευτής ή ο διαχειριστής του δικτύου, μολονότι είναι ο οφειλέτης των περιφερειακών εισφορών, απλώς εξασφαλίζει την είσπραξή τους και τις μετακυλίει στον τελικό πελάτη. Σχετικά με το άρθρο 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η Ένωση δεν μπορεί να επωφεληθεί από καμία αποστολή δημόσιας υπηρεσίας χρηματοδοτούμενη από την περιφερειακή εισφορά αερίου, διότι οι αποστολές αυτές προορίζονται αποκλειστικά για τα νοικοκυριά, ενώ οι αποστολές δημόσιας υπηρεσίας που χρηματοδοτούνται από την περιφερειακή εισφορά ηλεκτρικής ενέργειας είτε δεν συνιστούν υπηρεσίες είτε δεν παρέχονται ειδικά στην Ένωση.

34. Με το υπόμνημα ανταπαντήσεώς του, το Βασίλειο του Βελγίου υπογραμμίζει, ιδίως, ότι ελάχιστη σημασία έχει να προσδιοριστεί αν οι περιφερειακές εισφορές συνιστούν άμεσο ή έμμεσο φόρο, εφόσον, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, όλοι οι έμμεσοι φόροι δεν μετακυλίονται στον τελικό πελάτη.

V – Εκτίμηση

35. Κρίνω σκόπιμο, πριν από την εξέταση των επιχειρημάτων της Επιτροπής, να υπενθυμίσω συνοπτικά τη δομή του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, προκειμένου να διευκρινίσω ποια είναι τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως που προσάπτεται στο Βασίλειο του Βελγίου.

Α — *Επί της δομής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου*

36. Το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου διακρίνει μεταξύ άμεσων και έμμεσων φόρων. Όπως έχει υπογραμμίσει το Δικαστήριο, για τους πρώτους προβλέπεται «εν γένει και χωρίς αιρέσεις» απαλλαγή, ενώ η φορολογική ασυλία για τους δεύτερους «δεν είναι απεριόριστη» [19]. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, «[η] Ένωση, τα στοιχεία ενεργητικού της, τα έσοδα και λοιπά περιουσιακά της στοιχεία απαλλάσσονται όλων των αμέσων φόρων»: η απαλλαγή δεν υπόκειται σε καμία επιφύλαξη. Αντιθέτως, το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου προβλέπει «την έκπτωση ή επιστροφή του ποσού των εμμέσων φόρων και των τελών επί των πωλήσεων που περιλαμβάνονται στην τιμή των κινητών ή ακινήτων περιουσιακών στοιχείων, όταν η Ένωση πραγματοποιεί για υπηρεσιακή χρήση σημαντικές αγορές». Η ίδια διάταξη διευκρινίζει επίσης ότι «η εφαρμογή των διατάξεων αυτών δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού

19 — Απόφαση Ευρωπαϊκή Κοινότητα (C-199/05, EU:C:2006:678, σκέψη 31).

εντός της Ένωσης». Κατά συνέπεια, για την απαλλαγή από τους έμμεσους φόρους πρέπει να πληρούνται τρεις προϋποθέσεις: πρώτον, οι έμμεσοι φόροι πρέπει να έχουν καταβληθεί για σημαντική αγορά· δεύτερον, η αγορά αυτή πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί από την Ένωση για υπηρεσιακή χρήση· τρίτον, η απαλλαγή δεν πρέπει να έχει επιπτώσεις στον ανταγωνισμό [20].

37. Τέλος, σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, «[δ]εν παρέχονται απαλλαγές» όσον αφορά τις επιβαρύνσεις «που επιβάλλονται ως ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας».

38. Όσο αφορά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει, με την απόφαση AGF Belgium, ότι, «με μόνες τις εξαιρέσεις που προβλέπουν το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο του άρθρου 3 […], η απαλλαγή αυτή καλύπτει όλα τα είδη φόρων, αμέσων ή εμμέσων» [21].

39. Υπογραμμίζω ότι η έννοια της φορολογίας, όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 3 του πρωτοκόλλου, είτε πρόκειται για τους «άμεσους φόρους», τους οποίους αφορά το πρώτο εδάφιο, είτε για τους «έμμεσους φόρους και τα τέλη επί των πωλήσεων», τα οποία αφορά το δεύτερο εδάφιο, αποτελεί αντικείμενο αυτοτελούς ερμηνείας. Πράγματι, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο με την ίδια απόφαση AGF Belgium, το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου είναι εφαρμοστέο σε προσαυξήσεις ασφαλίστρων «ανεξαρτήτως του κατά το εθνικό δίκαιο νομικού χαρακτηρισμού τους» (στην υπόθεση εκείνη, το εθνικό δικαστήριο είχε υπογραμμίσει ότι οι επίδικες προσαυξήσεις ασφαλίστρων προσομοίαζαν, κατά την άποψή του, περισσότερο προς ασφαλιστικές εισφορές παρά προς φορολογικά μέτρα) [22].

40. Η «επιφύλαξη» όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, η οποία προβλέπεται στο τρίτο εδάφιό του, αφορά την «ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας». Πράγματι, με το τρίτο εδάφιο προσδιορίζεται κατά τρόπο αρνητικό το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, αποκλείοντας από αυτό την ανταπόδοση για υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Επισημαίνω συναφώς ότι ο λόγος για τον οποίο τα εν λόγω μέτρα αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 είναι ότι η εν λόγω διάταξη προβλέπει φορολογική ασυλία, ενώ επιβαρύνσεις που χαρακτηρίζονται «ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας» δεν μπορούν να έχουν φορολογικό χαρακτήρα. Πράγματι, η έννοια του ανταλλάγματος —της «ανταποδόσεως»— είναι κατ' αρχήν ξένη προς την έννοια του φόρου [23].

20 — Διευκρινίζω ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου έκπτωση ή επιστροφή των έμμεσων φόρων και των τελών επί των πωλήσεων έχει εφαρμογή σε κάθε είδους αγορά, περιλαμβανομένης της παροχής υπηρεσιών (απόφαση AGF Belgium, C-191/94, EU:C:1996:144, σκέψη 36).

21 — C-191/94, EU:C:1996:144, σκέψη 20.

22 — Όπ.π. (σκέψη 16): «*ανεξαρτήτως του κατά το εθνικό δίκαιο νομικού χαρακτηρισμού τους*, τα επίδικα τέλη δεν μπορούν να εξομοιωθούν με τις εισφορές που οφείλουν να καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι στο πλαίσιο συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως ή άλλων κοινωνικών φορέων […]» (η υπογράμμιση δική μου). Όπως υπογραμμίζει ο γενικός εισαγγελέας F. G. Jacobs, «δεν ενδιαφέρει ο χαρακτηρισμός της επιβαρύνσεως κατά το εθνικό δίκαιο. Ο όρος "φόρος" στο άρθρο 3 πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα τη συνήθη έννοιά του και τον σκοπό της διατάξεως αυτής. Μόνο αυτή η προσέγγιση μπορεί να εξασφαλίσει την πραγματική και ομοιόμορφη εφαρμογή της διατάξεως» (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F. G. Jacobs στην υπόθεση AGF Belgium, C-191/94, EU:C:1996:53, σημείο 17). Βλ. επίσης σε σχέση με το (ισχύον) άρθρο 13, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, το οποίο προβλέπει τη φοροαπαλλαγή των υπαλλήλων, απόφαση Humblet κατά État belge (6/60-IMM, EU:C:1960:48): «έχοντας υπόψη ότι, όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο, το γενικό πρόβλημα πρέπει να επιλυθεί σύμφωνα με το δίκαιο της Κοινότητας […], και όχι σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο». Επίσης, με την απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (C-437/04, EU:C:2007:178, σκέψεις 44 έως 46), το Δικαστήριο ερμήνευσε αυτοτελώς τον όρο «άμεσος φόρος» κατά την έννοια του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου.

23 — Όπως επισημαίνει ο γενικός εισαγγελέας F. G. Jacobs στην υπόθεση AGF Belgium, «το τέλος για κάποια υπηρεσία δημοσίας ωφελείας είναι το τίμημα που καταβάλλεται για μια συγκεκριμένη υπηρεσία. Υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ του τέλους και του παρεχομένου οφέλους. […] Αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση του φόρου, όπου η σχέση μεταξύ του καταβαλλομένου ποσού και του παρεχομένου οφέλους είναι και έμμεση και απόμακρη» (C-191/94, EU:C:1996:53, σημεία 31 και 32). Η διάκριση μεταξύ φόρων και επιβαρύνσεων για παρεχόμενες υπηρεσίες είναι, εξάλλου, γνωστή στο φορολογικό δίκαιο των κρατών μελών: βλ. συναφώς προτάσεις του γενικού εισαγγελέα K. Roemer στην υπόθεση Van Leeuwen (32/67, EU:C:1968:2), όπου υπογραμμίζεται ότι η διάκριση μεταξύ των φόρων και των επιβαρύνσεων που συνιστούν απλώς αντιπαροχή για υπηρεσίες που παρέχουν οι δημόσιοι φορείς είναι γνωστή στο ολλανδικό, στο γερμανικό, στο γαλλικό, στο ιταλικό και στο βελγικό δίκαιο. Βλ., για το γαλλικό δίκαιο, Lamarque J., Négrin O. και Ayrault L., *Droit fiscal général*, 3η έκδ., LexisNexis, 2014, παράγραφοι 94 επ.

41. Η «επιφύλαξη» όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, η οποία προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιό του, οφείλεται, κατά τη γνώμη μου, στην απαίτηση οι έμμεσοι φόροι να «περιλαμβάνονται στην τιμή των κινητών ή ακινήτων περιουσιακών στοιχείων» που αγοράζει η Ένωση: ο έμμεσος φόρος πρέπει να ενσωματώνεται στην τιμή του περιουσιακού στοιχείου. Πράγματι, οι προϋποθέσεις που αφορούν τη σημασία και τον σκοπό της αγοράς (υπηρεσιακή χρήση της Ένωσης) σχετίζονται προς τη *συγκεκριμένη* αγορά επ' ευκαιρία της οποίας εισπράττεται ο έμμεσος φόρος και όχι με τη φύση της ίδιας της επιβαρύνσεως: πρόκειται συνεπώς για επί της ουσίας προϋποθέσεις της ασυλίας και όχι για προϋποθέσεις εφαρμογής της[24]. Κατά την ίδια έννοια, η ανυπαρξία επιπτώσεων για τον ανταγωνισμό εντός της εσωτερικής αγοράς δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί επί της ουσίας προϋπόθεση.

42. Υπογραμμίζω ότι δεν υφίστανται άλλες εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, εκτός αυτών που αναφέρθηκαν στις δύο προηγούμενες παραγράφους. Πράγματι, με την απόφαση AGF Belgium, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου καλύπτει «όλα τα είδη φόρων», «με *μόνες* τις εξαιρέσεις» που προβλέπουν το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο της εν λόγω διατάξεως[25]. Το Δικαστήριο αιτιολογεί τον αποκλειστικό χαρακτήρα των δύο αυτών επιφυλάξεων λόγω του γράμματος του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, βάσει του οποίου, κατά το Δικαστήριο, η ασυλία «προσδιορίζεται [...] με ευρύτατη διατύπωση»[26]. Εξάλλου, φρονώ ότι οι δύο εν λόγω επιφυλάξεις αποτελούν τις μόνες εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, διότι είναι ρητές. Πράγματι, αν η πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να επιτρέψει και άλλες εξαιρέσεις από το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου, θα τις είχε προβλέψει ρητώς, όπως έπραξε για την ανταπόδοση της παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας και για τους έμμεσους φόρους που δεν ενσωματώνονται στην τιμή του αγοραζόμενου περιουσιακού στοιχείου.

Β — *Επί των στοιχείων που απαρτίζουν την παράλειψη*

43. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να χορηγήσει στην Ένωση απαλλαγή από τις περιφερειακές εισφορές, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου.

44. Κατά συνέπεια, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι οι περιφερειακές εισφορές πληρούν τους όρους του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Πρέπει, ειδικότερα, να αποδείξει ότι οι περιφερειακές εισφορές «περιλαμβάνονται στην τιμή» που καταβάλλει η Ένωση για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου και ότι η προμήθεια αυτή αποτελεί «σημαντική» αγορά, την οποία η Ένωση πραγματοποιεί για «υπηρεσιακή χρήση», ενώ επίσης δεν έχει ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς.

45. Το Βασίλειο του Βελγίου αντιτάσσει ότι το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου είναι εφαρμοστέο μόνο στους φόρους των οποίων η Ένωση είναι οφειλέτις, κατά το εθνικό δίκαιο. Κατά συνέπεια, όταν, όπως εν προκειμένω, η Ένωση επιβαρύνεται με τον φόρο δυνάμει συμβάσεως συναφθείσας με τον οφειλέτη, ο φόρος δεν εμπίπτει στην ασυλία την οποία προβλέπει το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου. Συνεπώς, εναπόκειται επίσης στην Επιτροπή να αποδείξει ότι το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου είναι εφαρμοστέο στους φόρους με τους οποίους βαρύνεται η Ένωση, χωρίς να έχει την ιδιότητα του οφειλέτη.

24 — Αν πρόκειται για αγορά αμελητέας αξίας και η ασυλία δεν γίνεται δεκτή για τον λόγο αυτόν, η επίδικη επιβάρυνση δεν χάνει τον φορολογικό της χαρακτήρα: το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου είναι εφαρμοστέο. Απλώς η ασυλία απορρίπτεται, διότι η πράξη δεν πληροί μία από τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του δευτέρου εδαφίου του εν λόγω άρθρου, και συγκεκριμένα η αγορά δεν είναι «σημαντική».

25 — C-191/94, EU:C:1996:144, σκέψη 20 (η υπογράμμιση δική μου).

26 — Όπ.π. (σκέψη 19).

46. Επικουρικώς, το Βασίλειο του Βελγίου αντιτάσσει ότι οι περιφερειακές εισφορές αποτελούν ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας, κατά την έννοια του άρθρου 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου και συνεπώς δεν χαίρουν της ασυλίας την οποία προβλέπει το δεύτερο εδάφιο του ίδιου άρθρου. Εναπόκειται συνεπώς στην Επιτροπή να αποδείξει ότι οι περιφερειακές εισφορές δεν αποτελούν ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας [27].

47. Δεν μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να αμφισβητηθεί ότι εν προκειμένω πληρούνται οι τρεις προϋποθέσεις της ασυλίας από τους έμμεσους φόρους, πράγμα το οποίο δεν αμφισβητεί ούτε το Βασίλειο του Βελγίου. Κατά συνέπεια, θα εξετάσω συνοπτικά τις τρεις αυτές προϋποθέσεις, πριν στραφώ προς τα ζητήματα για τα οποία υπάρχει αντιπαράθεση μεταξύ των διαδίκων. Αυτά είναι, αφενός, η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου στους φόρους με τους οποίους βαρύνεται η Επιτροπή χωρίς να είναι οφειλέτις τους, ζήτημα στο οποίο επικεντρώνονται οι γραπτές παρατηρήσεις τόσο της Επιτροπής όσο και του Βασιλείου του Βελγίου και, αφετέρου, σε αντίκρουση του επιχειρήματος που προβάλλει επικουρικώς το Βασίλειο του Βελγίου, ο χαρακτηρισμός των περιφερειακών εισφορών ως ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας κατά την έννοια του άρθρου 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου.

Γ — *Επί των προϋποθέσεων της ασυλίας την οποία προβλέπει το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου*

48. Υπενθυμίζεται ότι η ασυλία από τους έμμεσους φόρους αναγνωρίζεται μόνον εφόσον καταβάλλονται στο πλαίσιο σημαντικής αγοράς η οποία πραγματοποιείται από την Ένωση για υπηρεσιακή χρήση και εφόσον η ασυλία δεν έχει ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς.

49. Δεν αμφιβάλλω ότι οι προϋποθέσεις αυτές πληρούνται εν προκειμένω.

50. Πράγματι, η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου σε τέσσερα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης είναι αναμφισβήτητα σημαντική αγορά. Υπενθυμίζω ότι η διαφορά που εκκρεμεί ενώπιον του tribunal de première instance των Βρυξελλών σχετικά με τη σύμβαση Electrabel αφορά ποσό άνω των 4 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ το ποσό το οποίο διεκδικεί η Luminus από την Ένωση υπερβαίνει τα 2 εκατομμύρια ευρώ. Φρονώ επίσης ότι η αγορά αναμφίβολα πραγματοποιείται από την Ένωση για υπηρεσιακή χρήση: χωρίς ηλεκτρική ενέργεια και αέριο, οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό της Ένωσης δεν θα μπορούσαν να εργαστούν [28].

51. Οι διάδικοι δεν σχολιάζουν καν την τρίτη προϋπόθεση, η οποία άπτεται των επιπτώσεων στον ανταγωνισμό. Φρονώ ότι η προϋπόθεση αυτή συγχέεται κατά πάσα πιθανότητα με τη δεύτερη, η οποία άπτεται της υπηρεσιακής χρήσεως της αγοράς: εφόσον η Ένωση αγοράζει κινητό ή ακίνητο περιουσιακό στοιχείο για υπηρεσιακή χρήση, ασκεί μη κερδοσκοπική δραστηριότητα η οποία δεν είναι δυνατόν να έχει επίπτωση στον ανταγωνισμό [29].

27 — Συναφώς διευκρινίζω ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί τον χαρακτηρισμό των περιφερειακών εισφορών σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο, καθόσον η φορολογία κατά την έννοια του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, αντικείμενο αυτοτελούς ερμηνείας. Συνεπώς, ελάχιστη σημασία έχει το γεγονός ότι, κατά το βελγικό δίκαιο, η περιφερειακή εισφορά αερίου φαίνεται να θεωρείται μάλλον φόρος και όχι τέλος για την παροχή υπηρεσιών, διότι, για να μπορεί να χαρακτηριστεί τέλος για την παροχή υπηρεσιών, θα πρέπει κάθε υπόχρεος να μπορεί να επωφελείται της υπηρεσίας μεμονωμένα, πράγμα που δεν ισχύει. Βλ. γνωμοδότηση του Conseil d'État σχετικά με το προσχέδιο υπουργικής αποφάσεως περί της οργανώσεως της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας στην Περιφέρεια Βρυξελλών, Κοινοβούλιο της Περιφέρειας Βρυξελλών, κοινοβουλευτικά έγγραφα, σύνοδος 2000/2001, έγγραφο αριθ. A-192/1-00/01, σ. 64.

28 — Βλ., όσον αφορά την «υπηρεσιακή χρήση» των αγορών που πραγματοποιεί η Ένωση, Schmidt C., «Le protocole sur les privilèges et immunités des Communautés européennes – Commentaire de l'article 218 du Traité de Rome et de l'article 28, premier alinéa, du traité de fusion», *Cahiers de droit européen*, 1991, σ. 67 έως 100, σημείο 17, και Duffar J., *Contribution à l'étude des privilèges et immunités des organisations internationales*, LGDJ, Παρίσι, 1982, κεφάλαιο VII, σ. 291 και 292, σημείο 341.

29 — Βλ. Jean Duffar, όπ.π. στην προηγούμενη υποσημείωση, σημείο 339: «η προσπάθεια να μην νοθευτεί ο ανταγωνισμός αναφέρεται ρητώς στο άρθρο 3, [δεύτερο] εδάφιο, του [πρωτοκόλλου]. Η απαλλαγή πρέπει να περιορίζεται στις δραστηριότητες που αποτελούν το αντικείμενο του οργανισμού: σε περίπτωση υπερβάσεως των ορίων αυτών, η απαλλαγή χάνει τη σημασία της».

52. Υπογραμμίζω, τέλος, ότι οι τρεις προϋποθέσεις που εξετάστηκαν ανωτέρω είναι οι μόνες τις οποίες προβλέπει το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Πράγματι, μολονότι το Δικαστήριο, με τις αποφάσεις Επιτροπή κατά Βελγίου και Ευρωπαϊκής Κοινότητας επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η άρνηση αναγνωρίσεως της ασυλίας πλήττει την ανεξαρτησία και την άρτια λειτουργία της Ένωσης, εντούτοις, εξέτασε το στοιχείο αυτό επαλλήλως και επικουρικώς αφού απέκλεισε την ασυλία για άλλους λόγους [30]. Επομένως, κατά το Δικαστήριο η ανεξαρτησία ή η άρτια λειτουργία της Ένωσης δεν αποτελεί πρόσθετη προϋπόθεση για την ασυλία.

Δ — Επί της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου στους φόρους με τους οποίους βαρύνεται η Ένωση χωρίς να είναι οφειλέτις, κατά το εθνικό δίκαιο

53. Το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται ότι δεν παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, διότι η εν λόγω διάταξη είναι εφαρμοστέα μόνο στους φόρους των οποίων είναι οφειλέτις η Ένωση κατά το εθνικό δίκαιο, πράγμα που δεν ισχύει για τις περιφερειακές εισφορές. Κατά το Βασίλειο του Βελγίου, η Ένωση βαρύνεται με τις εισφορές αυτές δυνάμει της συμβάσεως που τη συνδέει με τον οφειλέτη, δηλαδή διότι δέχθηκε τη μετακύλιση.

54. Συναφώς, το Βασίλειο του Βελγίου θεμελιώνει τον ισχυρισμό του στην απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου [31], με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου δεν προβλέπει απαλλαγή υπέρ των αντισυμβαλλομένων της Ένωσης. Εξ αυτού, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Βασίλειο του Βελγίου, αρνούμενο να απαλλάξει την Ένωση από περιφερειακό φόρο ακινήτων, οφειλέτης του οποίου ήταν ο κύριος του ακινήτου και ο οποίος βάρυνε την Ένωση βάσει της συμβάσεως μισθώσεως, δεν παρέβη τις υποχρεώσεις που υπείχε από το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Η μετακύλιση του φόρου στην Ένωση είχε πραγματοποιηθεί δυνάμει συμβάσεως και κατά συνέπεια έγινε δεκτή από την Επιτροπή στο πλαίσιο της συμβατικής ελευθερίας που διαθέτει.

55. Εν προκειμένω, οφειλέτης της περιφερειακής εισφοράς ηλεκτρικής ενέργειας είναι, σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 1, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια, ο προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας, ο οποίος την αγοράζει από τον παραγωγό και τη μεταπωλεί. Οφειλέτης της περιφερειακής εισφοράς αερίου είναι, σύμφωνα με το άρθρο 20 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο, ο διαχειριστής του δικτύου διανομής και στη συνέχεια, από το 2011, σύμφωνα με το άρθρο 20 septiesdecies, παράγραφος 1, ο προμηθευτής αερίου, ο οποίος το αγοράζει από τους εισαγωγείς και το μεταπωλεί. Κατά συνέπεια, η Ένωση καταβάλλει τις περιφερειακές εισφορές βάσει της συμβάσεως που τη συνδέει με τους οφειλέτες. Η Electrabel, η οποία προμήθευε ηλεκτρική ενέργεια στην Επιτροπή, το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

30 — Με την απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, το Δικαστήριο έκρινε ότι η απαλλαγή δεν έπρεπε να γίνει δεκτή διότι δεν ωφελεί τον αντισυμβαλλόμενο της Ένωσης και μόνο στη συνέχεια διευκρίνισε ότι το συμπέρασμα αυτό «δεν αναιρείται» από τον σκοπό του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, ο οποίος έγκειται στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας και της ορθής λειτουργίας της Ένωσης (C-437/04, EU:C:2007:178, σκέψεις 55 και 56). Με την απόφαση Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Δικαστήριο επισήμανε, «εν πάση περιπτώσει», ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η πληρωμή των επίδικων τελών ήταν ικανή να θίξει την ανεξαρτησία της Ένωσης και να εμποδίσει την άρτια λειτουργία της (C-199/05, EU:C:2006:678, σκέψη 43).

31 — C-437/04, EU:C:2007:178, σκέψεις 50 και 51.

έως τις 31 Ιουλίου 2009 και συνεχίζει μέχρι σήμερα να τους προμηθεύει αέριο, μετακύλισε στην Ένωση το ποσό των περιφερειακών εισφορών[32]. Αντιθέτως, η Luminus, η οποία ήταν ο προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας από την 1η Αυγούστου 2009 έως τις 31 Ιουλίου 2012[33], δεν μετακύλισε στην Ένωση τις περιφερειακές εισφορές[34].

56. Η Επιτροπή υποστηρίζει συναφώς ότι η λύση την οποία ακολούθησε το Δικαστήριο με την απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου δεν μπορεί να ισχύσει και στην κρινόμενη υπόθεση. Δεν αμφισβητεί ότι οφειλέτης των περιφερειακών εισφορών είναι, κατά το βελγικό δίκαιο, ο προμηθευτής ή ο διαχειριστής του δικτύου διανομής και όχι η Ένωση. Εντούτοις, υποστηρίζει, ουσιαστικά, ότι η μετακύλιση των περιφερειακών εισφορών δεν απορρέει αποκλειστικά από τη συμβατική ελευθερία των συμβαλλομένων, διότι, αφενός, η μετακύλιση των περιφερειακών εισφορών αντιστοιχεί στην πρόθεση του Βέλγου νομοθέτη, ενώ, αφετέρου, οι περιφερειακές εισφορές, ως έμμεσος φόρος, μετακυλίονται στον καταναλωτή. Η κατάσταση στην κρινόμενη υπόθεση, η οποία αφορά έμμεσο φόρο, διαφέρει από την κατάσταση που έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, η οποία αφορούσε άμεσο φόρο. Η απόρριψη της ασυλίας από έμμεσους φόρους με την αιτιολογία ότι η Ένωση δεν είναι οφειλέτις θα ισοδυναμούσε, πρακτικά, με απόρριψη σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις της ασυλίας από έμμεσους φόρους.

57. Κατ' αρχάς, ομολογώ ότι δεν θεωρώ πειστικό το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η μετακύλιση αποτελεί εγγενές χαρακτηριστικό των έμμεσων φόρων. Το ζήτημα δεν είναι αν οι έμμεσοι φόροι μετακυλίονται εκ φύσεως, αλλά αν μετακυλίεται ο επίδικος στην κρινόμενη υπόθεση έμμεσος φόρος, δηλαδή οι περιφερειακές εισφορές.

58. Εντούτοις, η άποψη της Επιτροπής ότι η ασυλία δεν μπορεί να απορριφθεί για τον μόνο λόγο ότι η Ένωση δεν είναι οφειλέτις των περιφερειακών εισφορών πρέπει, κατά την άποψή μου, να γίνει δεκτή για τους λόγους που θα εκθέσω στη συνέχεια.

59. Πρώτον, από το γράμμα του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου δεν προκύπτει ότι, για να υπαχθούν στην ασυλία, οι εμπίπτοντες σ' αυτό έμμεσοι φόροι και τα τέλη επί των πωλήσεων πρέπει να οφείλονται απευθείας από την Ένωση. Πράγματι, ο νομοθέτης της Ένωσης θα μπορούσε να προβλέψει, για παράδειγμα, ότι «οι κυβερνήσεις των κρατών μελών λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, όταν τους είναι δυνατό, για την έκπτωση ή επιστροφή του ποσού των εμμέσων φόρων και των τελών επί των πωλήσεων *που επιβάλλονται στην Ένωση* όταν πραγματοποιεί για υπηρεσιακή χρήση σημαντικές αγορές ακινήτων ή κινητών περιουσιακών στοιχείων». Όμως, κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει. Η διάταξη απαιτεί απλώς, όπως προανέφερα, οι έμμεσοι φόροι να «περιλαμβάνονται στην τιμή» που καταβάλλει η Ένωση. Κατά συνέπεια, θα αρκούσε απλώς η Ένωση να καταβάλει στην πράξη το ποσό των έμμεσων φόρων, ώστε να υπαχθούν στο άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, χωρίς να απαιτείται η Ένωση να είναι οφειλέτις.

60. Δεύτερον, η ασυλία δεν μπορεί να απορριφθεί για τον μόνο λόγο ότι το εθνικό δίκαιο δεν ορίζει ότι οφειλέτις είναι η Ένωση.

32 — Κατά τη ρήτρα 4.2 των γενικών όρων της συμβάσεως που συνήψε η Επιτροπή με την Electrabel για την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας υψηλής τάσης, «οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας προσαυξάνονται κατά […] τους φόρους, επιβαρύνσεις, τέλη, ασφαλιστικές και άλλες εισφορές, προσαυξήσεις και έξοδα που μας επιβάλλονται από αρμόδια αρχή, τα οποία μπορούμε ή υποχρεούμεθα να μετακυλίσουμε στους πελάτες μας και αφορούν ή απορρέουν από την εμπορική μας δραστηριότητα, κατά την ευρύτερη δυνατή έννοια του όρου όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο ή απορρέουν από αυτή, όπως το τέλος για τη χρηματοδότηση της ρυθμιστικής επιτροπής ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου, η ομοσπονδιακή εισφορά για τη χρηματοδότηση ορισμένων υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας και η εισφορά για την ενέργεια».

33 — Αποκλειστικά για την υψηλή τάση: για τη χαμηλή τάση (και, όσον αφορά το Κοινοβούλιο, τη μεσαία τάση), η Electrabel παραμένει ο προμηθευτής της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου μέχρι σήμερα (δεν προκύπτει από τον φάκελο αν η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει συνάψει σύμβαση για τη χαμηλή τάση).

34 — Σύμφωνα με το άρθρο 3.2 των ειδικών όρων της συμβάσεως που συνήφθη με την Επιτροπή για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας υψηλής τάσης, «οι φόροι, τέλη και λοιπές περιφερειακές και ομοσπονδιακές εισφορές δεν τιμολογούνται».

61. Πράγματι, το βελγικό δίκαιο είναι εκείνο που ορίζει τον οφειλέτη των περιφερειακών εισφορών (ο προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας, ο διαχειριστής του δικτύου διανομής και, στη συνέχεια, ο προμηθευτής αερίου), όπως και τη βάση επιβολής τους (η διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας, το διαμέτρημα των μετρητών αερίου), τον συντελεστή τους (αξία σε ευρώ που αντιστοιχεί σε κάθε κλιμάκιο διατιθέμενης ισχύος ή στο διαμέτρημα του μετρητή αερίου) και τις απαλλαγές (απαλλαγή της ισχύος που τίθεται στη διάθεση των πελατών για το δίκτυο σιδηροδρομικών μεταφορών τους).

62. Κατά συνέπεια, η απόρριψη της ασυλίας για τον λόγο ότι η Ένωση δεν είναι οφειλέτις του φόρου, είτε πρόκειται για άμεσο είτε για έμμεσο φόρο, ισοδυναμεί με το να επιτραπεί στο κράτος της έδρας να προσδιορίσει την κατά το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου έννοια της φορολογίας. Όπως όμως προανέφερα, το Δικαστήριο έχει κρίνει, με την απόφαση AGF Belgium, ότι η έννοια της φορολογίας αποτελεί αντικείμενο αυτοτελούς ερμηνείας [35].

63. Μένει να εξεταστεί το επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου σχετικά με τον συμβατικό χαρακτήρα της μετακυλίσεως των περιφερειακών εισφορών στον τελικό πελάτη. Συναφώς, φρονώ ότι υπάρχουν σοβαροί λόγοι αμφιβολίας όσον αφορά τον αυστηρά συμβατικό χαρακτήρα της μετακυλίσεώς τους.

64. Κατ' αρχάς, η δυνατότητα μετακυλίσεως των περιφερειακών εισφορών προβλέπεται ρητώς από την υπουργική απόφαση για την ηλεκτρική ενέργεια και από την υπουργική απόφαση για το αέριο. Κατά το άρθρο 20 της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο [36], «η μετακύλιση των εξόδων [που συνδέονται με τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας] στα τιμολόγια διέπεται από την ομοσπονδιακή νομοθεσία». Παρόμοια διάταξη περιέχει και το άρθρο 26, παράγραφος 9, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια [37]. Στον κατ' άρθρο σχολιασμό του σχεδίου υπουργικής αποφάσεως για το αέριο αναφέρεται, σε σχέση με το άρθρο 20, ότι η εν λόγω διάταξη «απλώς ορίζει ότι το κόστος της εκτελέσεως [αποστολών δημόσιας υπηρεσίας] βαρύνει τον διαχειριστή του δικτύου, ο οποίος μπορεί να το *ενσωματώσει*, όπως και τους λοιπούς παράγοντες κόστους, στην τιμολογιακή πρόταση που υποβάλλει στη [ρυθμιστική επιτροπή ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου], επιφυλασσομένου του βασιλικού διατάγματος για την οργάνωση της γενικής τιμολογιακής δομής των δικτύων διανομής» [38]. Το βασιλικό διάταγμα της 29ης Φεβρουαρίου 2004 περί της γενικής τιμολογιακής δομής και των βασικών αρχών και διαδικασιών των τιμολογίων και της λογιστικής των διαχειριστών των δικτύων διανομής φυσικού αερίου που δραστηριοποιούνται στη βελγική επικράτεια [39] ορίζει ότι «στην τιμολόγηση *ενσωματώνονται* τα κονδύλια που σχετίζονται με τους φόρους, επιβαρύνσεις, προσαυξήσεις, εισφορές και αμοιβές [...]. *Περιλαμβάνουν, κατά περίπτωση*: 1° τις προσαυξήσεις, επιβαρύνσεις ή αμοιβές για τη χρηματοδότηση των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας [...]» [40].

65. Στη συνέχεια, επισημαίνω ότι, δυνάμει του άρθρου 26, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια, ο οφειλέτης απαλλάσσεται από την περιφερειακή εισφορά ηλεκτρικής ενέργειας «για την ισχύ που θέτει στη διάθεση των πελατών για το δίκτυο μεταφορών μέσω σιδηροδρόμου». Με άλλα λόγια, η εισφορά δεν οφείλεται εφόσον ο τελικός πελάτης διαχειρίζεται δίκτυο μεταφορών μέσω σιδηροδρόμου: ο Βέλγος νομοθέτης έλαβε συνεπώς υπόψη την κατανάλωση, ή έστω μια συγκεκριμένη κατανάλωση (τους σιδηροδρόμους). Από το άρθρο 26, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια προκύπτει ότι η περιφερειακή εισφορά ηλεκτρικής ενέργειας αποσκοπεί στην επιβάρυνση της καταναλώσεως, δηλαδή προορίζεται να μετακυλιστεί στον τελικό καταναλωτή.

35 — C-191/94, EU:C:1996:144, σκέψη 16. Βλ. σημείο 39 των παρουσών προτάσεων.

36 — Έως την κατάργησή της με την υπουργική απόφαση της 20ής Ιουλίου 2011 για την τροποποίηση της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο, βλ. υποσημείωση 13.

37 — Έως την κατάργησή της με την υπουργική απόφαση της 20ής Ιουλίου 2011 για την τροποποίηση της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια, βλ. υποσημείωση 9.

38 — Κοινοβούλιο της Περιφέρειας Βρυξελλών, κοινοβουλευτικά έγγραφα, σύνοδος 2003/2004, έγγραφο A-506/1-03/04, σχολιασμός κατ' άρθρο, άρθρο 20 (η υπογράμμιση δική μου).

39 — *Moniteur belge* της 11ης Μαρτίου 2004, σ. 13656.

40 — Άρθρο 9 (η υπογράμμιση δική μου).

66. Τέλος, είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι, εξ όσων γνωρίζει το Δικαστήριο, *ένας μόνον* οφειλέτης περιφερειακών εισφορών, η Luminus, δέχθηκε να μη μετακυλίσει τις περιφερειακές εισφορές στην Ένωση. Η Επιτροπή ανέφερε ότι αναγκάστηκε να σταματήσει να περιλαμβάνει στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών ρήτρα προβλέπουσα τη μη μετακύλιση των περιφερειακών εισφορών στην Ένωση, διότι κανείς προσφέρων δεν ήταν διατεθειμένος να δεχθεί μια τέτοια ρήτρα. Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, η Luminus δέχθηκε τη μη μετακύλιση των περιφερειακών εισφορών διότι ήταν πεπεισμένη, εσφαλμένως, ότι δεν θα χρειαζόταν να τις καταβάλει η ίδια. Επιπλέον, στη συνέχεια η Luminus ζήτησε από την Ένωση την απόδοση των περιφερειακών εισφορών.

67. Μολονότι είναι ακριβές ότι, όπως επισημαίνει το Βασίλειο του Βελγίου, ο οφειλέτης δεν υποχρεούται να μετακυλίει τις περιφερειακές εισφορές στον τελικό πελάτη, εντούτοις, χωρίς μετακύλιση, ο οφειλέτης συνεχίζει να υποχρεούται να καταβάλει τις περιφερειακές εισφορές στις δημόσιες αρχές της Περιφέρειας Βρυξελλών.

68. Συναφώς, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο οφειλέτης ο οποίος δεν μετακυλίει τις περιφερειακές εισφορές στους πελάτες του λόγω ανυπαρξίας σχετικής συμβατικής ρήτρας θα δυσκολευθεί να φέρει το σχετικό οικονομικό βάρος, με συνέπεια να βρεθεί σε δυσχερή κατάσταση. Το Βασίλειο του Βελγίου αντιτείνει ότι, αν ίσχυε κάτι τέτοιο, η Επιτροπή θα είχε αναθέσει στη Luminus «δημόσια σύμβαση αποκαλούμενη ζημιογόνο» και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να επικαλεστεί αντίθεση προς τον νόμο που οφείλεται στην ίδια.

69. Συναφώς, θεωρώ σαφές ότι ο οφειλέτης που δεν μετακυλίει τις περιφερειακές εισφορές στους πελάτες του βρίσκεται σε δυσχερή κατάσταση. Είναι προς το συμφέρον του να τις μετακυλίσει, διότι, ακόμη και σε εναντία περίπτωση, υποχρεούται να τις καταβάλει στις δημόσιες αρχές. Φαίνεται ότι είναι αναγκασμένος να τις μετακυλίσει, αν επιθυμεί να μην βρεθεί σε δυσχερή οικονομική κατάσταση.

70. Τέλος, διευκρινίζω ότι η κατάσταση στην κρινόμενη υπόθεση διακρίνεται από την κατάσταση που έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου.

71. Με την απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε δικαιολογημένη την απόρριψη της απαλλαγής από τον επίδικο περιφερειακό φόρο ακινήτων λόγω του συμβατικού χαρακτήρα της μετακυλίσεως στην Ένωση, ο οποίος σήμαινε ότι η Ένωση ήταν ελεύθερη να αρνηθεί τη μετακύλιση. Αντιθέτως, στην κρινόμενη υπόθεση, φρονώ ότι η Ένωση δεν διαθέτει ελευθερία να αρνηθεί τη μετακύλιση των περιφερειακών εισφορών ανάλογη με εκείνη που διέθετε για να αρνηθεί τη μετακύλιση του περιφερειακού φόρου ακινήτων. Πράγματι, αν ο κύριος του ακινήτου είχε θέσει ως προϋπόθεση για την υπογραφή της συμβάσεως μισθώσεως τη μετακύλιση αυτού του φόρου, η Ένωση θα μπορούσε να στραφεί προς άλλους εκμισθωτές. Θα ήταν δυσκολότερο να στραφεί προς άλλους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας ή αερίου, διότι οι αγορές της ηλεκτρικής ενέργειας και του αερίου, μολονότι ασφαλώς είναι ανοικτές στον ανταγωνισμό, δεν περιλαμβάνουν απεριόριστο αριθμό επιχειρήσεων.

72. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο μπορεί να δεχθεί το αίτημα της Επιτροπής στην κρινόμενη υπόθεση, χωρίς να έλθει σε αντίφαση προς την απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου. Είναι αληθές ότι, με την απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι «η οποιαδήποτε κατάσταση της οικείας αγοράς δεν μπορεί να δημιουργήσει φορολογική ασυλία». Φρονώ, εντούτοις, ότι η ελευθερία επιλογής προμηθευτή δεν περιορίζεται από την οικονομική κατάσταση στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου, αλλά από τον ανοικτό, ασφαλώς, αλλά ρυθμιζόμενο χαρακτήρα της εν λόγω αγοράς. Η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου δεν μπορεί να συγκριθεί με την αγορά ακινήτων την οποία αφορούσε η απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου.

73. Ως ενδιάμεσο συμπέρασμα, φρονώ ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις ασυλίας τις οποίες προβλέπει το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου.

Ε — *Επί του χαρακτηρισμού «ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας» κατά την έννοια του άρθρου 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου*

74. Επικουρικώς, το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται ότι, ακόμα και αν υποτεθεί ότι η Ένωση οφείλει περιφερειακές εισφορές, οι εισφορές αυτές θα πρέπει να χαρακτηριστούν ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας. Υπό την ιδιότητά τους αυτή, δεν υπάγονται στην ασυλία, σύμφωνα με το άρθρο 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα αυτό πρέπει να εξεταστεί πριν μπορέσει να διατυπωθεί τελική πρόταση.

75. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι μια επιβάρυνση συνιστά «ανταπόδοση για παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας» κατά την έννοια του άρθρου 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου, εφόσον πληροί δύο προϋποθέσεις. Πρώτον, η υπηρεσία κοινής ωφελείας πρέπει να παρέχεται, ή τουλάχιστον να μπορεί να παρασχεθεί, σ' αυτούς που καταβάλλουν το τέλος[41]. Δεύτερον, πρέπει να υφίσταται άμεση σχέση αναλογίας μεταξύ του πραγματικού κόστους της υπηρεσίας και του καταβληθέντος από τον δικαιούχο τέλους[42]. Θα εξετάσω διαδοχικά κατά πόσον οι περιφερειακές εισφορές πληρούν τις δύο αυτές προϋποθέσεις.

1. Επί της έννοιας της παρεχόμενης σε όσους καταβάλλουν το τέλος υπηρεσίας

76. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι υπηρεσίες για τις οποίες οι περιφερειακές εισφορές συνιστούν ανταπόδοση είτε δεν μπορούν να παρασχεθούν στην Ένωση είτε δεν μπορούν να της παρασχεθούν ειδικά.

77. Όσον αφορά την περιφερειακή εισφορά ηλεκτρικής ενέργειας, ορισμένες από τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας που προβλέπονται στα άρθρα 24 και 24 bis της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια απευθύνονται, όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, αποκλειστικά στους οικιακούς πελάτες: κατά συνέπεια, η Ένωση δεν μπορεί να επωφεληθεί από αυτές. Αυτό ισχύει για την ελάχιστη αδιάλειπτη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας για οικιακή κατανάλωση και για την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας με ειδικό κοινωνικό τιμολόγιο, τις οποίες προβλέπει το άρθρο 24, παράγραφος 1, σημεία 1 και 2. Ελάχιστη σημασία έχει, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει το Βασίλειο του Βελγίου, το ότι το προσωπικό της Ένωσης μπορεί να επωφεληθεί από αυτές τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας: το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου προβλέπει ασυλία υπέρ της Ένωσης και όχι υπέρ των υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού της. Κατά συνέπεια, οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας πρέπει να παρέχονται στην Ένωση.

78. Συνεπώς, ούτε η ελάχιστη αδιάλειπτη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας για οικιακή κατανάλωση ούτε η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας με ειδικό κοινωνικό τιμολόγιο συνιστούν υπηρεσίες κοινής ωφελείας κατά την έννοια του άρθρου 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου.

79. Αντιθέτως, φρονώ ότι η Ένωση μπορεί να επωφεληθεί, ή επωφελείται πράγματι, από άλλες αποστολές δημόσιας υπηρεσίας που προβλέπονται επίσης από την υπουργική απόφαση για την ηλεκτρική ενέργεια.

80. Κατά τη γνώμη μου, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η Ένωση να επωφελείται από την ανάκτηση της ηλεκτρικής ενέργειας που προέρχεται από μονάδα συμπαραγωγής ηλεκτρισμού, την οποία προβλέπει το άρθρο 24 bis, σημείο 1, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια. Πράγματι, η Επιτροπή αναφέρει ότι τα θεσμικά όργανα της Ένωσης διαθέτουν συστήματα τέτοιας συμπαραγωγής. Ελάχιστη σημασία έχει, κατά τη γνώμη μου, το ότι η παραγωγή των θεσμικών οργάνων είναι μικρότερη από την κατανάλωσή τους, με αποτέλεσμα να μην πωλούν την ηλεκτρική ενέργεια που προέρχεται από συμπαραγωγή: αρκεί η Ένωση να μπορεί να επωφεληθεί από την

41 — Αποφάσεις AGF Belgium (C-191/94, EU:C:1996:144, σκέψη 26) και Ευρωπαϊκή Κοινότητα (C-199/05, EU:C:2006:678, σκέψη 21).

42 — Απόφαση Ευρωπαϊκή Κοινότητα (C-199/05, EU:C:2006:678, σκέψη 25).

ανάκτηση της παραγόμενης κατ' αυτόν τον τρόπο ενέργειας. Ελάχιστη σημασία έχει επίσης το ότι η ανάκτηση της προερχόμενης από συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας εντάσσεται στο πλαίσιο περιβαλλοντικής πολιτικής της Περιφέρειας Βρυξελλών: αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, η ανάκτηση δεν παύει να συνιστά υπηρεσία παρεχόμενη στην Ένωση. Επίσης, δεν αποκλείεται ορισμένες ώρες της ημέρας η Ένωση να παράγει περισσότερη ενέργεια από όση καταναλώνει. Τέλος, η πώληση ηλεκτρικής ενέργειας δεν μπορεί, λόγω των μικρών ποσοτήτων που αφορά, να εξομοιωθεί με εμπορική δραστηριότητα την οποία δεν μπορεί να ασκεί η Ένωση.

81. Επιπλέον, η Ένωση επωφελείται από την κατασκευή, τη συντήρηση και την ανανέωση των εγκαταστάσεων δημόσιου φωτισμού, την οποία προβλέπει το άρθρο 24 bis, σημείο 2, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια, όσον αφορά τον φωτισμό των περιοχών στις οποίες εδρεύουν τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης. Ασφαλώς, από τον δημόσιο φωτισμό επωφελούνται όλοι οι περαστικοί των Βρυξελλών και όχι μόνον η Ένωση. Εντούτοις, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, η έννοια της ανταποδόσεως για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας δεν σημαίνει, κατά τη γνώμη μου, ότι η υπηρεσία πρέπει να παρέχεται ειδικά σε αυτόν που την πληρώνει: το άρθρο 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου αφορά υπηρεσίες «κοινής ωφελείας» και όχι παρεχόμενες υπηρεσίες που θα ήταν αντίστοιχες συμβατικής παροχής του ιδιωτικού δικαίου. Κατά συνέπεια, ο δημόσιος φωτισμός καθεαυτός μπορεί κατ' αρχήν να συνιστά υπηρεσία κοινής ωφελείας από την οποία επωφελείται η Ένωση κατά την έννοια του άρθρου 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου.

82. Κυρίως, η Ένωση επωφελήθηκε πράγματι από το πρόγραμμα ορθολογικής χρήσεως της ηλεκτρικής ενέργειας, το οποίο προβλέπει το άρθρο 24, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια. Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης επωφελήθηκαν από «ενεργειακές πριμοδοτήσεις» που απέβλεπαν, για παράδειγμα, στη βελτίωση του φωτισμού κτιρίου από την άποψη της ενεργειακής αποδόσεως.

83. Κατά συνέπεια, η Ένωση μπορεί να επωφελείται από ορισμένες αποστολές δημόσιας υπηρεσίας που χρηματοδοτούνται από την περιφερειακή εισφορά ηλεκτρικής ενέργειας (ανάκτηση της ηλεκτρικής ενέργειας που προέρχεται από συμπαραγωγή) ή επωφελείται πράγματι από αυτές (δημόσιος φωτισμός, πρόγραμμα ορθολογικής χρήσεως της ενέργειας).

84. Όσον αφορά την περιφερειακή εισφορά αερίου, υπενθυμίζω απλώς ότι η Ένωση μπορεί να επωφεληθεί από μία από τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας τις οποίες προβλέπουν τα άρθρα 18 και 18 bis της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο: το πρόγραμμα ορθολογικής χρήσεως του αερίου, το οποίο προβλέπει το άρθρο 18 bis, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο. Διευκρινίζω ότι το άρθρο 18 bis, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο παραμένει σε ισχύ, κατά συνέπεια γεννά αμφιβολίες η δήλωση της Επιτροπής ότι, από τον Αύγουστο 2011, όλες οι αποστολές δημόσιας υπηρεσίας που χρηματοδοτούνται από την περιφερειακή εισφορά αερίου απευθύνονται αποκλειστικά στα νοικοκυριά.

85. Εντούτοις, προκειμένου οι περιφερειακές εισφορές να χαρακτηριστούν ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας και να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, δεν αρκεί να συνιστούν αμοιβή για υπηρεσίες κοινής ωφελείας που παρέχονται στην Ένωση. Πρέπει επίσης να υφίσταται άμεση σχέση αναλογίας μεταξύ του πραγματικού κόστους των εν λόγω υπηρεσιών και του ύψους των περιφερειακών εισφορών, πράγμα που δεν νομίζω να ισχύει εν προκειμένω.

2. Επί της άμεσης σχέσεως αναλογίας μεταξύ του πραγματικού κόστους της υπηρεσίας και του τέλους που καταβάλλει ο δικαιούχος

86. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι περιφερειακές εισφορές υπολογίζονται βάσει της ισχύος που τίθεται στη διάθεση του τελικού πελάτη [43], πράγμα που την οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι περιφερειακές εισφορές δεν υπολογίζονται σε συνάρτηση με το κόστος των αποστολών δημόσιας υπηρεσίας τις οποίες χρηματοδοτούν.

87. Η επιχειρηματολογία της Επιτροπής πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να γίνει δεκτή.

88. Πράγματι, το άρθρο 26, παράγραφος 3, της υπουργικής αποφάσεως για την ηλεκτρική ενέργεια ορίζει ότι «το τέλος υπολογίζεται επί τη βάσει της ισχύος που θέτει ο οφειλέτης στη διάθεση των επιλέξιμων τελικών πελατών», ενώ το άρθρο 20 septiesdecies, παράγραφος 3, της υπουργικής αποφάσεως για το αέριο, το οποίο θεσπίστηκε το 2011 [44], ορίζει ότι «το τέλος υπολογίζεται επί τη βάσει του διαμετρήματος των μετρητών που εκμεταλλεύεται ο διαχειριστής του δικτύου, σε περιοχές καταναλώσεως ευρισκόμενες στην Περιφέρεια Βρυξελλών, στις εγκαταστάσεις των τελικών πελατών. Το διαμέτρημα του μετρητή προσδιορίζεται από τη μέγιστη παροχή αερίου σε κυβικά μέτρα ανά ώρα για την οποία έχει σχεδιαστεί ο μετρητής». Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, το ύψος των περιφερειακών εισφορών αυξάνεται ανάλογα με την ισχύ που τίθεται στη διάθεση των πελατών. Το κόστος όμως των υπηρεσιών που παρέχονται στον δικαιούχο δεν αυξάνει ανάλογα με τη διατιθέμενη ισχύ. Πελάτης στη διάθεση του οποίου τίθεται σημαντική ισχύς δεν επωφελείται από τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας περισσότερο από ό,τι πελάτης στη διάθεση του οποίου τίθεται μικρότερη ισχύς: το όφελος από τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας, και συνεπώς το κόστος τους, δεν σχετίζεται με τη διατιθέμενη ισχύ. Κατά συνέπεια, το ύψος των περιφερειακών εισφορών δεν σχετίζεται με το κόστος των αποστολών δημόσιας υπηρεσίας.

89. Συνεπώς, οι περιφερειακές εισφορές δεν μπορούν να θεωρηθούν ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφελείας, κατά την έννοια του άρθρου 3, τρίτο εδάφιο, του πρωτοκόλλου. Πράγματι, μολονότι ορισμένες από τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας τις οποίες χρηματοδοτούν συνιστούν υπηρεσίες που παρέχονται ή μπορούν να παρασχεθούν στην Ένωση, το ύψος τους δεν συναρτάται προς το κόστος των υπηρεσιών αυτών. Κατόπιν τούτου, η Επιτροπή απέδειξε ότι οι περιφερειακές εισφορές συνιστούν φορολογία κατά την έννοια του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου.

90. Πρέπει συνεπώς να γίνει δεκτή η προσφυγή της Επιτροπής. Σύμφωνα με το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το Βασίλειο του Βελγίου πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

VI – Πρόταση

91. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να διαπιστώσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να χορηγήσει στα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης που εδρεύουν στις Βρυξέλλες ασυλία από τις περιφερειακές εισφορές οι οποίες προορίζονται για τη χρηματοδότηση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου και οι οποίες προβλέπονται από το άρθρο 26 της υπουργικής αποφάσεως της 19ης Ιουλίου 2001 περί οργανώσεως της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Περιφέρεια Βρυξελλών και από το άρθρο 20 της υπουργικής αποφάσεως της 1ης Απριλίου 2004 περί οργανώσεως της αγοράς αερίου στην Περιφέρεια Βρυξελλών όσον αφορά τα τέλη οδικού δικτύου στον τομέα του αερίου και της ηλεκτρικής

43 — Με την επιφύλαξη, για την περιφερειακή εισφορά αερίου και τους τελικούς πελάτες με μετρητή διαμετρήματος 6 έως 10 m^3/h (ήτοι το μικρότερο που υπάρχει) της τελευταίας ετήσιας καταναλώσεως.

44 — Βλ. σημείο 17 των παρουσών προτάσεων.

ενέργειας και περί τροποποιήσεως της υπουργικής αποφάσεως της 19ης Ιουλίου 2001 περί οργανώσεως της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Περιφέρεια Βρυξελλών, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου (αριθ. 7) περί προνομίων και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2) να καταδικάσει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.